

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/129/2019
Identifikačné číslo spisu:	1316213361
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1316213361.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne D.. T. X., bytom A. 9, XXX XX E., zastúpenej doc. JUDr. Jozefom Tekelím, PhD., advokátom so sídlom Hlavná 25, 040 01 Košice, proti žalovanej Mestskej časti Bratislava - Devínska Nová Ves, so sídlom Novoveská 17/A, 843 10 Bratislava, IČO: 00 603 392, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Bardač s. r. o., so sídlom Lovinského 22, 811 04 Bratislava, IČO: 47 243 252, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Róbert Bardač, PhD., o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 11Cpr/5/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. septembra 2018 sp. zn. 2CoPr/18/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. septembra 2018 sp. zn. 2CoPr/18/2017 z r u š u j e a v e c v r a c i a t o m u t o s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 4. júla 2017 č.k. 11Cpr/5/2016-45 zamietol žalobu a žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania v plnej výške. Mal za preukázané, že pracovný pomer vznikol zvolením, vymenovaním obecným zastupiteľstvom, špecifickým spôsobom, ktorý upravuje zákon o obecnom zriadení. Uviedol, že v tomto prípade je zákon o obecnom zriadení lex specialis voči Zákonníku práce a v prejednávacom prípade nedošlo k okamžitému skončeniu pracovného pomeru tak, ako to má na mysli ustanovenie § 68 Zákonníka práce. Preto sa podľa neho žalobkyňa nemohla ani domáhať určenia neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru. Zákonná úprava jej dávala možnosť sa domáhať v správnom konaní určenia podľa ustanovenia § 337 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej aj „SSP“), že jej funkcia hlavného kontrolóra naďalej trvá, nie však určenia, že okamžité skončenie pracovného pomeru je neplatné. Súd prvej inštancie konštatoval, že v prípade zrušenia uznesenia zastupiteľstva, ktorým bola žalobkyňa zvolená za miestneho kontrolóra a ktorým bol starosta poverený, aby s ňou uzatvoril pracovnú zmluvu (a to, že tieto uznesenia boli právoplatne zrušené rozhodnutím súdu nebolo sporné), starosta nebol oprávnený uzatvoriť s ňou pracovnú zmluvu. Súd prvej inštancie dospel k záveru že pracovná zmluva č. 04/2014, od ktorej žalobkyňa odvodzuje svoje nároky, je neplatný právny úkon v zmysle ustanovenia § 17 ods. 2, 3 Zákonníka práce.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. septembra 2018 sp. zn. 2CoPr/18/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Uviedol, že jedným z predpokladov pre výkon funkcie hlavného kontrolóra obce je v zmysle § 18a zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ďalej aj „zákon o obecnom zriadení“) jeho zvolenie do funkcie hlavného kontrolóra s tým, že všetky predpoklady pre výkon funkcie dané zákonom o obecnom zriadení musí hlavný kontrolór obce spĺňať po celý čas výkonu tejto funkcie. Pracovnou zmluvou založený pracovný pomer hlavného kontrolóra s obcou je teda viazaný na jeho zvolenie do funkcie obecným zastupiteľstvom. V predmetnej veci bola vyhlásená voľba a následné zvolenie žalobkyne do funkcie miestnej (hlavnej) kontrolórky zrušené rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6S/264/2014-49 z 22. apríla 2016, právoplatným 7. júna 2016. Pokiaľ absentuje voľba žalobkyne do funkcie hlavného kontrolóra, nemohol podľa odvolacieho súdu žalobkyni vzniknúť ani nárok na uzavretie pracovnej zmluvy na druh práce hlavný (miestny) kontrolór. Vychádzajúc z ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka konštatoval, že pracovná zmluva medzi žalobkyňou a žalovanou je neplatný právny úkon, pretože svojím obsahom odporuje zákonu o obecnom zriadení. Uviedol, že na základe absolútne neplatnej pracovnej zmluvy žalobkyne so žalovanou nemohol vzniknúť ani pracovný pomer a neexistujúci pracovný pomer nie je ani možné skončiť právnym úkonom vyvolávajúcim právne účinky skončenia pracovného pomeru. Poukázal na skutočnosť, že žalobkyňa sice kvalifikuje úkon žalovanej vyjadrený v liste z 8. júna 2016, ktorým jej oznámila zánik funkcie hlavného kontrolóra za úkon okamžitého skončenia pracovného pomeru, avšak podľa odvolacieho súdu vzhľadom na to, že jej pracovný pomer platne nevznikol, nemôžu byť s úkonom žalovanej z 8. júna 2016 spojené účinky skončenia pracovného pomeru. Navyše odvolací súd k úkonu žalovanej z 8. júna 2016 uviedol, že tento úkon nie je ani možné považovať za jeden zo spôsobov skončenia pracovného pomeru podľa Zákonníka práce (výpoveď, okamžité skončenie pracovného pomeru, skončenie v skúšobnej dobe, dohoda). Predmetný list je podľa jeho obsahu len vyjadrením názoru žalovanej na neexistenciu pracovného pomeru žalobkyne a týmto oznámením bol ukončený tzv. faktický pracovný pomer, ktorý medzi stranami sporu vznikol ako dôsledok neplatnej pracovnej zmluvy. Odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie, že ak na základe neplatnej pracovnej zmluvy bola zamestnancom už vykonaná práca, do minulosti tento vzťah treba vysporiadať tak, ako by pracovná zmluva bola platná, ale do budúcnosti po skončení pridelovania práce v akomkoľvek okamžiku treba hľadiť na pracovnú zmluvu ako neplatnú.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, keď jej odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, lebo rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Skutočnosť, že predpoklad, ktorý určilo miestne zastupiteľstvo ako orgán obce, resp. mesta, bol stanovený nad rámec zákonnej požiadavky a vyhodnotený ako protizákonný, nemá podľa žalobkyne vplyv na samotné uzatvorenie pracovnej zmluvy, resp. na právny úkon, pretože ide o predpoklad, na základe ktorého bol právny úkon - pracovná zmluva - uzatvorený riadnym a zákonným spôsobom. Tvrdí, že neporušila žiadnu právnu povinnosť. Uvádza, že výklad sporného ustanovenia, ktorému má predmetná pracovná zmluva odporovať, nebol v aplikačnej praxi ani v judikatúre ustálený. Žalobkyňa je toho názoru, že absolútnu neplatnosť by bolo možné konštatovať len vo vzťahu k predpokladu na výkon funkcie, ktorý bol stanovený miestnym zastupiteľstvom. Nezákonnosť tohto, nad rámec zákona stanoveného predpokladu spočívajúceho v požiadavke vysokoškolského vzdelania je podľa žalobkyne z dôvodu existencie nejednotnej rozhodovacej praxe súdov stále nejednoznačná. Namietla, že stanovenie kvalifikačného predpokladu na výkon funkcie kontrolóra nad rámec zákonnej dikcie nie je doposiaľ v aplikačnej praxi jednotne posudzované. Poukázala pritom na dve protichodné rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 5Sžo/91/2010 z 31. augusta 2010, ktorý konštatoval, že zákonná formulácia „ukončené minimálne úplné stredné vzdelanie“ deklaruje oprávnenú prítomnosť len „dolnej hranice“ požadovaného vzdelania pre výkon funkcie kontrolóra a rozsudok 3Sžo/153/2010 z 8. februára 2011, kde už najvyšší súd konštatoval, že zákon hovorí striktne a jednoznačne „len“ o požiadavke minimálne stredného vzdelania. Odvolací súd sa podľa žalobkyne v

rozsudku vôbec nevysporiadal s absenciou zákonného dôvodu pre zánik funkcie hlavného kontrolóra podľa zákona o obecnom zriadení a nezohľadnil ani dvojaký vzťah, ktorým je funkcia hlavného kontrolóra charakteristická, a to pracovnoprávny vzťah a najmä vzťah funkčný. Rovnako podľa nej neposúdil ani relevantnosť uznesenia o voľbe ako predpokladu pre výkon funkcie hlavného kontrolóra, a dôsledkov od neho sa odvíjajúcich a majúciach vplyv na uvedený funkčný a pracovnoprávny vzťah kontrolóra. Žalobkyňa preto považuje odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu za nedostatočné a arbitrárne. Právny úkon, ktorým žalovaná realizovala skončenie pracovného pomeru zánikom funkcie a ktorý odôvodňuje zrušujúcim uznesením o voľbe kontrolóra nespĺňa podľa žalobkyne zákonom požadované náležitosti skončenia pracovného pomeru so žalobkyňou, a to najmä z dôvodu absentujúceho základného predpokladu zániku výkonu funkcie hlavného kontrolóra - zákonného dôvodu zániku výkonu funkcie podľa § 18a ods. 8 zákona o obecnom zriadení. Na základe uvedeného žiadala napadnutý rozsudok zrušiť alebo zmeniť.

4. Žalovaná navrhla dovolanie žalobkyne odmietnuť, resp. zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné, ale i dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach §

420 a 421 CSP.

9. V danom prípade žalobkyňa prípustnosť dovolania odvodila vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP a dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

10. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

11. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

12. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

13. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (viď aj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018, sp. zn. 7Cdo/1/2018).

14. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd nevyzval písomne strany sporu, aby sa vyjadrili k možnému použitiu § 39 Občianskeho zákonníka, ktorý súd prvej inštancie neaplikoval a odvolací súd ho zvolil za základ pre svoje rozhodnutie. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

15. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“; odo dňa účinnosti CSP § 382 CSP), aby sa vyjadril k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

16. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd bez doručenia výzvy stranám sporu, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a znemožneniu práva procesnej strany, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Žalobkyňa tak opodstatnene namieta, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v

takej miere, z čoho dosťlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a dovolateľka opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. Námietskou žalobkyne z jej dovolania týkajúcou sa nepreskúmateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu sa dovolací súd už nemal dôvod bližšie zaoberať, keďže existencia prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu viedla k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu. Dovolací súd len okrajovo uvádza, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že sama nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmatečnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b) O.s.p.). S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (pozri rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016). Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných vád alebo justičných omylov (pozri Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 220 ods. 2 CSP, ktorý by bol dôvodom pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

18. Vzhľadom na uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalobkyne je nielen procesne prípustné, ale i dôvodné, a preto sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia iných dovolacích námietok. So zreteľom na to dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

19. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

1. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.